Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA
DEPARTAMENT DE VICEPRESIDÈNCIA DE CULTURA, PATRIMONI I ESPORTS

7444 ***Acord de modificació de l'expedient de declaració de bé d'interès cultural, amb la categoria de monument, de la torre de portocolom o torre de la punta del far en el terme municipal de felanitx***

El Ple del Consell Insular de Mallorca en sessió de dia 13 de març de 2014, va adoptar, entre d'altres, el següent acord:

"ACORD DE MODIFICACIÓ DE L'EXPEDIENT DE DECLARACIÓ DE BÉ D'INTERÈS CULTURAL, AMB LA CATEGORÍA DE MONUMENT, DE LA TORRE DE PORTOCOLOM O TORRE DE LA PUNTA DEL FAR EN EL TERME MUNICIPAL DE FELANITX

El Servei de Patrimoni Històric va iniciar d'ofici, d'acord amb l'article 7.1 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears (LPHIB), l'expedient per la modificació de la declaració de bé d'interès cultural, amb categoria de monument, de la Torre de Portocolom o Torre de la Punta del far (Felanitx), per tal d'adaptar la declaració genèrica de que gaudeix a la legislació vigent en matèria de Patrimoni Històric. La Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca a la sessió de dia 11 de juny de 2013 va acordar, entre d'altres, incoar la modificació de l'expedient de declaració de BIC, amb categoria de monument de la Torre de Portocolom o Torre de la Punta del far, en el terme municipal de Felanitx, amb la descripció i delimitació que figura a l'informe tècnic de dia 3 de juny de 2013.

Atès que es va sol·licitar l'informe a la UIB, es va obrir el període d'informació pública d'un mes (BOIB núm. 146 de 24/10/2013) i es va complir el tràmit d'audiència als interessats.

Atès que no s'ha presentat cap al·legació.

Atès que a la sessió de dia 21 de gener de 2014 la Comissió Insular de Patrimoni Històric va acordar, entre d'altres: modificar l'expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural, amb categoria de monument, de la Torre de Portocolom o Torre de la Punta del Far del terme municipal de Felanitx, amb la delimitació del Bé i del seu entorn de protecció segons la descripció literal i gràfica que figuren descrites a l'informe tècnic de dia 3 de juny de 2013. que s'adjunta i forma part integrant del presenta acord.

Per tot això, i en virtut del que disposa el Títol I de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, i d'acord amb les competències atribuïdes per la Llei 6/1994, de 13 de desembre, als Consells Insulars en matèria de Patrimoni Històric, i el Reglament Orgànic del Consell Insular de Mallorca, aprovat pel Ple del 8 de març de 2004 (BOIB núm. 38 de 16-03-04) parcialment modificat per acord del ple de 13 d'octubre de 2011 (BOIB núm. 158 de 20-10-11), el President de la Comissió Insular de Patrimoni Històric eleva al Ple la següent proposta d'ACORD:

I. Modificar l'expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural, amb categoria de monument, de la Torre de Portocolom o Torre de la Punta del Far del terme municipal de Felanitx, amb la delimitació del Bé i del seu entorn de protecció segons la descripció literal i gràfica que figuren descrites a l'informe tècnic de dia 3 de juny de 2013. que s'adjunta i forma part integrant del presenta acord.
II. Els efectes d'aquesta declaració són els que genèricament estableix la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears i la normativa concordant.
III. Notificar aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Felanitx i al Govern de les Illes Balears.
IV. Publicar aquest acord de declaració al Butlletí Oficial de les Illes Balears, i en el Boletín Oficial del Estado i anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural i comunicar-ho al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears per tal que es procedeixi a la seva inscripció, i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin."

Contra aquesta resolució que posa fi a la via administrativa es poden interposar, alternativament, els recursos següents:

a. Directament el RECURS CONTENCIÓS ADMINISTRATIU davant el Jutjat Contenciós Administratiu de Palma, que correspongui, en el termini de dos mesos, comptadors a partir del dia següent al de la recepció de la present notificació.
b. El RECURS DE REPOSICIÓ potestatiu davant el mateix òrgan que ha dictat l'acord, en el termini d'UN MES, comptador a partir del dia següent al de la notificació de la present resolució. Contra la desestimació expressa del recurs de reposició podrà interposar-se el recurs contenciós administratiu, en el termini de dos mesos, comptadors a partir del dia següent al de la recepció de la notificació de la desestimació de l'esmentat recurs.

Un cop transcorregut un mes des de la interposició del recurs sense que s'hagi notificat la resolució, podrà interposar-se el recurs contenciós

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2014/59/867257

administratiu, contra la desestimació presumpta del recurs de reposició, sense limitació temporal, mentre no hi hagi resolució expressa.

No obstant l'anterior, es pot exercitar, si n'és el cas, qualsevol altre recurs que s'estimi pertinent. Tot això de conformitat amb la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa i de la Llei 4/1999, de 13 de gener, de modificació de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

Palma, 26 de març de 2014

El secretari general
Jeroni Miquel Mas Rigo

ANNEX I

(Es publica com a annex un extracte de l'informe tècnic de data 3 de juny de 2013 l'informe íntegre a què fa referència l'apartat I de l'acord d'incoació, consta a l'expedient administratiu núm. 135/12. Aquest expedient es podrà consultar a les dependències del Servei de Patrimoni Històric (Plaça Hospital, 4, Palma 07012) per aquells interessats en el procediment i que acreditin aquesta condició, d'acord amb el que disposa l'art. 31 i ss. de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, modificada per la Llei 4/1999, de 13 de gener).

Informe tècnic

La primera iniciativa per dotar a l'arquitectura defensiva d'una normativa amb caràcter jurídic que permetés la seva tutela fou el Decret de 22 d'abril de 1949 (BOE núm. 125, de 5 de maig de 1949) sobre protecció dels castells espanyols. En aquest decret ja s'establia la necessitat d'elaborar un inventari documental i gràfic que identifiqués aquests elements a protegir. Aquesta prevenció es complí amb la redacció, el 1968, del "Inventario de Protección del Patrimonio Cultural Europeo. Monumentos de Arquitectura Militar." En aquest inventari apareix la Torre de la Punta del Faro, amb el codi 104.

Aquesta protecció genèrica, acompanyada pel posterior inventari (IPCE) afecta aquesta torre que, en virtut de la disposició addicional segona de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol i de la disposició addicional primera de la Llei12/1998 del Patrimoni Històric de les Illes Balears, passà a tenir consideració de BIC (monument) i consta inscrit, al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat amb el codi R-I-51-0008425.

L'objecte del present expedient és delimitar aquesta torre i el seu entorn de protecció per tal de completar la declaració originària així com donar complimentació a tot allò que estableix la llei 12/1998 sobre el procediment i contingut dels expedients de declaració d'un Bé d'Interès Cultural. Se completen, per tant, a més de la delimitació del bé i del seu entorn de protecció, la fitxa tècnica, la memòria històrica i descriptiva, l'estat de conservació, les mesures de protecció

1. FITXA TÈCNICA

Denominació:	Torre de Porto Colom o Torre de la Punta del far
Emplaçament:	523433, 4362901 (ETRS 89)
Municipi:	Felanitx
Cronologia:	segle XVI
Usos:	original: Torre (defensiu) actual: sense ús
Classificació de sòl:	urbà

2. MEMÒRIA HISTÒRICA I DESCRIPTIVA

La Torre de Portocolom fou bastida el segle XVI, tot i que la documentació ja recull que es duien a terme tasques de vigilància des d'aquest indret a èpoques anteriors. La torre fou manada construir el 1570. L'any següent encara no estava totalment construïda però ja es té constància documental del seu funcionament com a torre de vigilància.

El 1577 fou ampliada, fent-la més alta i dotant-la d'un dipòsit d'aigua, una cuina i una habitació per als torrers. Binimelis la descriu amb bocell a la part de d'alt, porta d'accés i finestró al costat de llevant.

Aquesta torre formava part del sistema defensiu costaner de l'illa de Mallorca, a partir de torres de guaita o torres de defensa que es va constituir, quedant actualment entre les torres de Porto Cristo, cap al nord, i cala Llonga, cap al Sud.

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2014/59/867257

El 1919 va ser esbucada, restant tan sols les darreres filades de carreus de la construcció.

La Torre de Portocolom és de planta circular, de 6 metres de diàmetre, de la què tan sols coneixem les seves característiques per la descripció que d'ella ens dóna l'Arxiduc. A part de les seves funcions de vigilància al llarg de l'Edat Moderna, durant els darrers decennis, fins a la seva destrucció, va tenir importància com a torre de senyals per a la navegació per la costa felanitxera.

Actualment resta de la pròpia torre només la base del terreny sobre el qual s'assenta i la base de la torre tronco-cònica amb una altura aproximada d'un metre d'alçada. La situació actual deu ser molt similar a la què va resultar el 1919, després de la seva demolició, ja que des d'un primer moment es va descriure que tan sols restaven les darreres filades de carreus. A sobre de la torre hi ha un vèrtex geodèsic

A un costat de la torre s'hi troba una construcció semi-enterrada, de planta gairebé quadrada, que per la seva forma, i tal com es desprèn de la documentació històrica, podria ésser un dipòsit d'aigua. Segons indiquen fonts orals, aquest dipòsit, avui colmatat d'enderrocs, possiblement fou reutilizat en èpoques més recents com amagatall per activitats de contraban.

La torre se situa a 27 m sobre el nivell de la mar, però, el fet que s'enderroques bona part de la torre (tret de la base), perdent així bona part de la seva alçada, juntament amb les urbanitzacions i edificacions que han anat poblant la costa durant el darrer segle, fan que, actualment, aquesta torre no conservi contacte visual amb les torres veines.

3. ESTAT DE CONSERVACIÓ

Actualment, aquesta torre es troba immersa en una zona urbana, un creixent residencial resultat d'un Pla Parcial dels anys seixanta i setanta. L'àrea més pròxima és una zona de residencial extensiva, i actualment es presenta envoltada de xalets unifamiliars, majoritàriament dedicats a l'estiueig.

Pel que fa a l'estat de conservació de la tipologia, i com ja s'ha assenyalat, la torre fou esbucada el 1919 i només resten les darreres filades de carreus. Per tant l'estat de conservació és molt deficient, havent perdut la monumentalitat de la construcció originària.

L'estat de conservació físic de la part de la torre que resta no és dolent, si bé s'hauria de fer el manteniment i alguna acció de consolidació a la part superior.

4. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA DELIMITACIÓ DEL BÉ I DE L'ENTORN DE PROTECCIÓ

El bé pròpiament dit el constitueixen les restes de la torre, la cisterna i les estructures que es conserven, tal i com es recull a la delimitació gràfica adjunta.

Es delimita com a bé únicament les restes que se conserven a l'actualitat. Atenent l'estat de conservació de l'element creim que s'ha perdut la seva presència física i la part material que li donava bona part del seu sentit, l'alçada, havent-se perdut alguns dels valors essencials, com són la monumentalitat o la possibilitat de connexió visual amb les torres veïnes. En qualsevol cas, s'ha de garantir la protecció d'aquest element per constituir una resta física de part del sistema defensiu que s'establí al llarg de tota la costa mallorquina al llarg de l'Edat Moderna.

Per tot això, es considera suficient incloure dins la delimitació del propi bé les restes materials que s'observen.

Descripció i justificació de la delimitació de l'entorn

Es delimita com a entorn de protecció una mínima envolvent dels dos elements inclosos dins el BIC, tal i com s'especifica a la figura de la delimitació gràfica adjunta. En concret es delimita un cercle concèntric, que té com a centre el de la torre, amb una distància de 4 metres des de la seva base. Així mateix, es delimita un franja de 8 m d'amplada, amb eix en la mitgera de separació entre solars, des de la torre fins a la rodona del carrer Arxiduc Lluís Salvador i, des de la torre fins al carrer de Ciutat de Sette. Entorn a la cisterna s'estableix un entorn de 2 m. Tot això segons la delimitació gràfica adjunta.

Aquesta delimitació de l'entorn de protecció s'ha establert a partir de la valoració combinada d'una sèrie de variables:

- Estat de conservació de l'element.
- La preservació física del bé.
- Visualització de la torre des de l'espai públic més proper (carrer de Ciutat de Sette i carrer Arxiduc Lluís Salvador.)
- Visualització des de la torre cap a la mar, preservant-se així el sentit del bé cultural en la seva funció original. (tot atenent que el contacte visual amb les torres properes ja està perdut).

Per les circumstàncies ja descrites (urbanització de la franja costanera combinat amb decapitació de la torre) i donat que s'ha perdut la principal funció de la torre de comunicació visual amb les torres contingues i, en general, de punt d'observació privilegiat sobre l'entorn, es delimita un entorn de protecció que, segons les condicions actuals, permeti garantir la preservació dels seus valors patrimonials actuals.

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2014/59/867257

5. PRINCIPALS MESURES DE PROTECCIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ EN EL BÉ I EL SEU ENTORN

1. Mesures de protecció del propi bé

Pel que fa al BIC, en principi només hauria de ser objecte d'obres de conservació i de restauració. En qualsevol cas, les intervencions haurien de ser les mínimes necessàries per a la bona conservació de l'element.

S'hauran de conservar íntegrament les parts de l'element originari que han perdurat, tant pel que fa a la configuració volumètrica com a aspectes més concrets com materials, tècniques constructives, etc.

S'hauran d'eliminar tots els afegits que alteren els valors històrics de l'element. En l'àrea delimitada s'haurà d'eliminar la vegetació i no s'hi podrà construir, mantenint-se la volumetria existent. Aquest element s'haurà de conservar quasi a manera de ruïna monumental.

Com a criteri general, per a les intervencions que s'haguin de dur a terme a n'aquest bé, s'hauran de tenir en compte els aspectes arqueològics.

2. Mesures de protecció de l'entorn

En primer lloc, amb la delimitació d'aquest entorn de protecció es pretén una protecció física del monument, la qual anirà des dels aspectes més constructius o estructurals fins a aquells més estètics.

L'altre de les funcions principals d'aquest entorn de protecció és la preservació de les visuals del monument, per tant, les actuacions en aquesta zona no podran prescindir de tenir en compte els aspectes de millora de la contemplació d'aquest monument i hauran d'estar sempre encaminades a no minvar la contemplació del mateix.

Per a la delimitació de l'entorn del bé s'ha establert com a criteris principals la preservació física del propi bé juntament amb la preservació de les visuals, tant del propi bé, com del bé amb la mar. Per això, dins l'àmbit de l'entorn de protecció no es podran dur a terme actuacions que no tenguin una relació apropiada amb el bé, ni totes aquelles que utilitzin materials o tècnica inapropiada. En aquest àmbit no es podrà implementar nova volumetria així com tancaments de límit de parcel·la que siguin un obstacle per a la visualització del bé.

Com a criteri general, per a les intervencions que s'haguin de dur a terme a n'aquest bé, s'hauran de tenir en compte els aspectes arqueològics.

La llei 12/98 tracta el tema dels criteris d'intervenció en els entorns de protecció dels béns d'interès cultural en el seu art. 41.3, assenyalant que el volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions en els entorns de protecció d'aquests béns no podran alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé. Així mateix, es prohibirà qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runes o deixalles.

http://www.caib.es/eboibfront/pdf/ca/2014/59/867257